

особливо актуальним у контексті перекладу, оскільки перекладачі повинні враховувати, що політкоректні терміни, які поширені в одній культурі, можуть бути незрозумілими або навіть неприйнятними в іншій [1]. Межі прийнятності політкоректної лексики можуть значно відрізнятися залежно від соціокультурного контексту, що особливо важливо для фахівців у сфері перекладу, які працюють над збереженням культурної ідентичності та забезпеченням поваги до різноманіття у процесі міжкультурної комунікації [5].

Отже, політкоректність є соціолінгвістичним феноменом, який відіграє значну роль у сучасному суспільстві та впливає на всі аспекти комунікації, зокрема переклад. Сьогодні політична коректність дозволяє не лише відобразити цінності інклюзивності та рівності, але й створює виклики для перекладачів, які повинні забезпечити відповідність тексту культурним і соціальним нормам цільової аудиторії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баранова Н.М. Етика : навчальний посібник. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2015. 323 с. URL: <https://cutt.ly/PyLNfxs>
2. Сінна Л.Ю. Політична коректність як інструмент впливу в сучасному англomовному дискурсі. Вісник Одеського національного університету. Серія: Філологія. 2018. № 56. С. 283–287. – URL: <http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v56/63.pdf>.
3. Hsieh, E. The Politics of Translation and Interpretation in International Communication. URL: <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190228613.013.701>.
4. Karachun, Y.G., & Davydenko, N. Political correctness in political discourse: Theory of ideological aspect. Alfred Nobel University Journal Of Philology. 2023. Vol. № 2 (26/2). P. 139-150. URL: https://phil.duan.edu.ua/images/PDF/2023/2_2/9.pdf
5. Martín Ruano, M.R. Issues in Cultural Translation. The Routledge Handbook of Translation and Culture. Routledge, 2018. URL: <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9781315670898-14/issues-cultural-translation-rosario-mart%C3%ADn-ruano>.
6. Sue, D. W. Race Talk and the Conspiracy of Silence: Understanding and Facilitating Difficult Dialogues on Race. URL: <https://www.skidmore.edu/cltl/documents/RaceTalkAndTheConspiracyOfSilence.pdf>

Дідора А.Р.

здобувач другого рівня вищої освіти,

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Загородня Л.З.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ВЛАСНИХ НАЗВ У ХУДОЖНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Переклад художньої літератури становить особливу складність, оскільки передбачає не лише передачу інформаційного змісту, а й збереження емоційного та культурного контексту оригіналу. Однією з інтригуючих і складних проблем

є переклад власних назв. Складність перекладу власних назв іншою мовою зумовлена їхньою складною семантичною структурою, яка може відображати культуру та національні особливості певної країни. Це особливо важливо при перекладі літературних творів. Якість перекладу може погіршуватися, якщо перекладена назва не вимовляється цільовою мовою, що особливо важливо для комерційних продуктів, розрахованих на широку аудиторію.

Термін “власна назва” має як широке, так і вузьке тлумачення. У загальному розумінні власною назвою може бути будь-яке слово або група слів, що позначає об’єкт (особу, місце тощо) і пишеться з великої літери [6, с. 25]. Філософи запропонували широке визначення власних назв, зокрема Т. Гоббс вважав їх не лише окремими словами, а й “дескрипціями”, розгорнутими виразами, що підкреслюють певні аспекти об’єкта.

У сучасній лінгвістиці власні назви часто розглядаються як такі, що маркують лексичні одиниці, на відміну від загальновживаних лексем, які їх позначають. На думку В.В. Лучика [5, с. 136], власні назви виконують такі основні функції:

- 1) здатність називати (номінативна функція);
- 2) ідентифікаційну, пов’язуючи назву з певним об’єктом;
- 3) індивідуалізації та диференціації, виділяючи об’єкт із класу подібних об’єктів і протиставляючи його іншим.

Аналіз праць, присвячених власним назвам, свідчить про те, що їхні семантичні характеристики визначаються такими взаємопов’язаними чинниками, як індивідуальність і неповторність названого об’єкта, а також специфічна роль власної назви в мовленні.

Розглянемо способи перекладу імен персонажів книги Ренсома Рітса “Дім для особливих дітей” з англійської мови українською. Головний герой твору – хлопчик на ім’я *Джейкоб Портман*. Ім’я Яків має єврейське походження і означає “стежити”, “слідувати”, “послідовник Бога”. Сучасне ім’я *Джейкоб* походить від біблійних імен, таких як *Яків (Iakobos)* [8].

Ім’я ще одного персонажа – *Бронвін Брентлі*. Ім’я “*Бронвін*” має валлійське походження від кельтського “*bron*”, що означає “*breasted*”, а груди символізують материнство і материнську любов. Приклад із книги ілюструє це: “У *Бронвін* дуже розвинений материнський інстинкт до інших дітей, особливо до наймолодших” [2].

А.Г. Гудманян виокремлює п’ять основних способів інтеграції іншомовних назв у текст під час перекладу власних назв. До них відносяться :

- 1) безпосереднє включення іншомовної назви з оригінальною графікою в текст з іншою графікою (трансплантація);
- 2) використання додаткових знаків і символів, коли типових способів написання мови перекладу недостатньо;
- 3) транслітерація, яка полягає в автоматичній заміні запозиченого імені відповідними літерами мови перекладу;
- 4) переклад;
- 5) практична транскрипція.

Перші два способи науковець вважає непридатними для передачі іншомовних власних назв за допомогою української графічної системи [1, с. 26].

М. С. Педан вказує на різні підходи до перекладу власних назв, серед яких “перекладацька транслітерація та транскрипція, калькування, описовий переклад, приблизний переклад, трансформаційний переклад” [8]. Проте науковець зазначає, що “для точного відтворення унікальних елементів вигаданого світу перекладачеві іноді доводиться порушувати правила та вигадувати власні okazionalizmi” [8].

Деякі перекладознавці також розрізняють напівкальку, функціональну заміну та створення неологізмів, а також змішування кількох прийомів, наприклад, поєднання транслітерації з елементами транскрипції.

Основні стратегії перекладу власних назв включають адаптацію, транскрипцію, калькування та повну заміну імені або назви. Розглянемо детальніше згадані методи.

1. **Адаптація** використовується для того, щоб зробити назву більш зрозумілою для читача, враховуючи фонетичні або культурні нюанси мови перекладу [3].

2. **Транскрипція** передбачає передачу власної назви в оригінальній вимові з мінімальними змінами, зі збереженням звукової схожості, що має вирішальне значення, якщо автор вклав у неї специфічне звукове або символічне значення [3]. Наприклад: “*Jacob Portman*” можна перекласти як “*Джейкоб Портман*”, зберігши пізнаваність персонажа.

3. **Транслітерація** – це формальне відтворення оригінальної лексичної одиниці за допомогою алфавіту мови перекладу; це алфавітна імітація форми оригінального слова. Вона застосовується, коли вихідна і цільова мови мають різні графічні системи (наприклад, англійська та українська), і відповідне вирівнювання літер (або графічних одиниць) дозволяє обмінюватися власними назвами між мовами. Англійські власні імена можуть бути транскрибовані, транслітеровані або частково перекладені та транслітеровані українською мовою. Наприклад: *Bronwyn Brantley* [7] стає “*Бронвін Барнтлі*” шляхом транслітерації.

4. **Транспозиція** – це використання власних назв з різної мови з однаковим лінгвістичним походженням для представлення один одного, незважаючи на різні форми. При транспозиції слово або фрагмент оригінального слова передається українською мовою за допомогою тих самих лексичних засобів, що й у мові-джерелі. Як правило, використовуються варіанти імен, що простежуються до імен-прототипів (наприклад, біблійних, латинських чи грецьких) [4]. Наприклад: ім’я *Г’ю Аністона* прийшло в англійську мову через нормандську знать зі старофранцузької (імена на кшталт *Hugo*, старофранцузьке *Hugues*, старофранцузьке *Hugo* та латинське *Hugo*) [8].

5. **Калькування** передбачає дослівний переклад імені або його компонентів, коли ім’я має очевидне значення. Цей метод підходить для імен із семантичним значенням, важливим для розуміння контексту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гудманян А.Г. Відтворення власних назв у перекладі: автореф. дис. д-ра філол. наук: 10.02.16. Київ, 2000.

2. “Дім дивних дітей” [Електронний ресурс]. 2016. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Дім_дивних_дітей.
3. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця : Нова книга, 2004. 576 с.
4. Корунець І.В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): Підручник. Вінниця : Нова книга, 2003. 448 с.
5. Лучик В. Спроба охопити неохопне. *Українська мова*. 2010. №2. С.135–140.
6. Gardiner A. The Theory of Proper Names. London, NY, Toronto : Oxford University Press. Geoffrey Cumberlege, 1954. 76 p.
7. Ransom Riggs. Miss Peregrine’s Home for Peculiar Children. Philadelphia: Quirk Books, 2011. 352 p.
8. Valentine T. The Cognitive Psychology of Proper Names. On the Importance of Being Ernest / Tim Valentine, Tim Brennen, Serge Bregart. London and NY : Routledge, 1996. 212 p.

Дракохруст Т.В.

здобувач другого рівня вищої освіти,
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

LEGAL TERMINOLOGY TRANSLATION TACTICS

Legal translation, as a separate type of translation activity, is closely related to comparative studies in the field of law. In particular, the translation of legal terms is one of the key problems in the translation of legal texts. This is a well-known difficulty, due to a number of reasons, among which it is worth highlighting the specific features of legal terms. In particular, difficulties arise due to differences between the legal systems of different states, which leads to differences in the scope of meanings of similar terms. Another common problem is the lack of translation equivalents for certain terms in other legal systems.

There are three main types of interaction between concepts of different legal languages:

1) Equivalent concepts in the target language – when the term has an exact equivalent in the target language, for example: *contract* – *контракт*, *jurisdiction* – *юрисдикція*, *plaintiff* – *позивач*, *defendant* – *відповідач*, *evidence* – *докази*.

2) Partial equivalence – when legal concepts in different languages do not completely coincide, but there are similar terms that can be used as adapted equivalents. For example: *common law* – *загальне право (певні відмінності, оскільки в Україні відсутня система прецедентного права)*, *trust* – *траст (аналогічний інститут в українському праві представлений, але з відмінностями)*, *tort* – *делікт (загальне поняття збігається, але система регулювання може відрізнятися)*, *consideration (in contracts)* – *винагорода або зустрічне задоволення (частково збігається з англійським концептом)*, *bail* – *застава (можливі культурні та правові відмінності у застосуванні)*.